ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΗΣ

Τοῦ ANATOLE LE BRAZ

ΤΟ ΠΡΟΜΗΝΥΜΑ ΤΩΝ ΚΟΥΠΙΩΝ

Ἕνα βράδι, ὕστερ' ὀπ' τὸ φαΐ, καθόμαστε καὶ κουβεντιάζαμε, πλάϊ στὴ φωτιά. Βρισκόμαστε στὴν καρδιὰ τοῦ χειμῶνα καὶ μπορεῖτε νὰ φανταστῆτε ἂν φυσοῦσε ἔξω ὁ ἀέρας.

Εἴμουν τότε δέκα χρόνων—σήμερα εἶμαι ἑξῆντα τριῶν—μὰ τέτοιες ἀναμνήσεις δὲ φεύγουν ἀπὸ τὸ μυαλὸ παρὰ ὅταν ἡ ζωὴ φεύγει ἀπὸ τὸ σῶμα.

Ἀκούγοντας ἔξω τὴν καταιγίδα νὰ οὐρλιάζει, ἐρχότανε πολὺ φυσικὸ νὰ μιλᾶμε γιὰ τὸ μεγαλείτερο ἀδελφό μου τὸ Γουλιέλμο ποὺ εἶτανε τότε ναύτης στὸν Ὠκεανό. Ἡ μητέρα μου ἔλεγε ὁλοένα πὼς εἴχαμε καιρὸ νὰ λάβουμε γράμμα του. Τὸ τελευταῖο του γράμμα εἶτανε ἀπὸ τὸ Βαλπαραΐζο. Σ' αὐτὸ τὸ γράμμα ἔγραφε πὼς εἶταν τολὺ καλά, μὰ ἐχρονολογεῖτο πρὸ ἕξη μηνῶν.

— Θἤθελα, ἔλεγε ἡ μητέρα μου, νὰ εἶχεν ἀφεθεῖ ποῦ βρίσκεται αὐτὴ τὴ στιγμή. Πῶς φοβᾶμαι αὐτὸ τὸ ἀποψινὸ ἀπουρίνι.

Ἔπειτα ἀρχίσαμε τὶς συνηθισμένες μας προσευχὲς στὶς ὁποῖες προσθέσαμε ἕνα «Πάτερ ἡμῶν» ἐπίτηδες γιὰ τὸν ἀδελφό μου τὸ Γουλιέλμο κ' ἐπήγαμε γιὰ νὰ κοιμηθοῦμε. Ἐγὼ κοιμόμουν μαζὶ μὲ τὴν ἀδελφή μου τὴν Κουπάγια. Εἴχαμε μισοκοιμηθεῖ πιὰ ὅταν ἡ φωνὴ τῆς μητέρας μου μᾶς ξύπνησε ξαφνικά. Τὸ κρεββάτι της βρισκόταν δίπλα στὴν ἄκρη τοῦ δικοῦ μας πλάϊ, στὸ τζάκι :

— Ἔ, παιδιά, δὲν ἀκοῦτε ;

— Τί πρᾶγμα, μητερα ;

— Αὐτὸ τὸν κρότο ἔξω.

Ἐγὼ κοιμόμουν ἀπ'τὸ ἔξω μέρος τοῦ κρεββατιοῦ. Ἀνασηκώθηκα καὶ τέντωσα τ' αὐτιά μου.

— Ναί, εἶπα, ἀκούω τὸν κρότο ποὺ κάνουν τέσσερα κουπιὰ χτυπῶντας τὸ νερό.

— Αὐτὸ μόνο ; ρώτησε ἡ καλή μου μητέρα.

— Ὄχι, μὰ τὸ ναί ! Ἀκούω ἀκόμα κι' ἀνθρώπους νὰ κουβεντιάζουν...

— Πετάξου λοιπὸν ἀπ'τὸ κρεββάτι σου, Μαρὶ Σέντ (ἔτσι μὲ φώναζαν συντομεύοντας τόνομά μου Μαριος Ὑάκινθος) καὶ μισάνοιξε τὸ παράθυρο γιὰ νὰ μπορεσεις νὰ καταλαβεις σὲ ποιὰ γλῶσσα μιλοῦν.

Ὑπάκουσα. Μισάνοιξα τὸ παράθυρο μὲ προφύλαξη, ἀπὸ φόβο μήπως ἡ μπόρα μοῦ χτυπήσει κατὰ πρόσωπο τὰ παντζούρια.

Οἱ φωνὲς ἐρχόντουσαν ἀπὸ τὴ θάλασσα ποὺ μονάχα ὁ δρόμος τῆς παραλίας τὴ χώριζε ἀπὸ το σπίτι μας, στὸ ὁποῖο ἀκόμα κατοικῶ. Εἴτανε βέβαια οἱ φωνὲς τεσσάρων κωπηλατῶν, τῶν ὁποιων τὸ χτύπο τῶν κουπιῶν εἰχ'ἀκούσει πρὸ ὀλίγου. Μὰ ἐκεῖνο ποὺ μοῦ φάνηκε παραδοξο εἶταν πὼς ὀκαθένας των φαινόταν σὰ νὰ μιλάει σὲμιὰ γλῶσσα διαφορετική. Μερικὲς λέξεις ἔφτασαν ὡς τ' αὐτιά μου. Τὶς θυμοῦμαι ἀκόμη. Νά τες : *Οὔρα... Σινεμάρα... Ντάλι... Ἀριμπόνε..*

Ἀγγλικά, ἱσπανικά, ἰταλικά,ἀπ' ὅλα μαζὶ εἶτανε μπερδεμένα σ' αὐτὲς τὶς λέξεις. Μοῦ φάνηκε ἀκόμα ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς μυστηριώδους αὐτῆς ψαρόβαρκας μιλοῦσε βρεττόνικα. Μὲ μέσα σ' αὐτὴ τὴ βαβυλωνία τῶν γλωσσῶν καὶ προπάντων μ' αὐτὸ τὸν ἄνεμο, δὲ μποροῦσα νὰ καταλάβω τί ἔλεγε.

— Ἔ λοιπόν, Μαρὶ—Σέντ, τί εἶνε ; μὲ ρώτησε ἡ μητέρα μου.

— Πρέπει νἆναι, ἀπάντησα, ἡ βάρκα κανενὸς καραβιοῦ ποὺ ναυάγησε ἐδῶ κοντὰ κ' ἔχει μέσα ναῦτες ἀπὸ διάφορους τόπους.

— Ἄναψε τότε τὸ φῶς γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ βροῦν αὐτοὶ φτωχοὶ ἄνθρωποι ἕνα σπίτι φωτισμένο ὅταν θὰ βγοῦν ἔξω.

Ἡ μητέρα μου ἦταν μιὰ γυναῖκα ποὺ ἤθελε πάντα νὰ βοηθάει τοὺς ἄλλους καὶ προπάντων ὅταν αὐτοὶ εἶταν θαλασσινοί,γιατὶ στὸ σπίτι μας ὅλοι, ἀπὸ πατέρα σὲ γυιό, γινόντουσαν θαλασσινοί.

Ἄναψα τὸ φῶς καὶ μισοντύθηκα. Ἔτρεμα ἀπὸ τὸ κρῦο, καὶ κάπως, το ὁμολογῶ,ἀπὸ τὸ φόβο. Ἔπειτα στάθηκα ἐκεῖ περιμένοντας... μισὴ ὥρα, μιὰ ὥρα... Μὰ κανεὶς δὲν ἤρθε νὰ χτυπήσει τὴν πόρτα μας, ἂν καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς βάρκας θἄπρεπε νὰ ἔχουν βγῆ πιὰ ἔξω. Δὲν ἀκουγόταν πιὰ οὔτε ἦχος κουπιῶν, οὔτε ἦχος φωνῶν. Στὸ τέλος, ἡ μητέρα μου, μοῦ εἶπε νὰ πάω πάλι νὰ κοιμηθῶ· ἡ Κουπάγια ἡ ἀδελφή μου, κοιμόταν πιὰ βαθειά. Μόλον τὸν ἀλλόκοτο φόβο ποὺ μὲ εἶχε πιάσει δὲν ἄργησα νὰ κάνω κι' ἐγὼ τὸ ἴδιο.

Τὴν ἄλλη μέρα, μόλις ἔφεξε, ἡ πρώτη φροντίδα τῆς μητέρας μου εἶτανε νὰ πάει νὰ ζητήσῃ πληροφορίες. Μὰ ἂν καὶ ρώτησε γυρνῶντας ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα, δὲ μπόρεσε νὰ μάθῃ τίποτε. Κανείς, ἐκτὸς ἀπὸ μᾶς, δὲν ἄκουσε κουπιὰ καὶ φωνές. Κ'οἱ τελωνοφύλακες ποὺ εἶταν, ἐκείνη τὴ νύχτα, τῆς ὑπηρεσίας μεταξὺ Μπουγκελὲς καὶ Τρεζτίλ, ἔπιαναν τὸν πιὸ μεγάλο τους ὅρκο ὅτι ὅλη τὴ νύχτα δὲν εἶχαν δῆ καράβι κι' ὅτι οὔτε μιὰ βάρκα δὲν τόλμησε νὰ ζυγώσει στὴ ἀκτή.

Ἡ μητέρα μου γύρισε σπίτι, κατάχλωμη.

Ὅλη τὴν ἡμέρα τὴν περάσαμε περιμένοντας τὴ νύχτα μὲ ἀνυπομονησία, ἂν καὶ φοβόμαστε τὸν ἐρχομό της.

Καθὼς καθόμαστε νὰ φᾶμε, τὸ δεύτερο ἀπὸ τὰδέρφια, ποὺ εἶχε φύγει χτὲς γιὰ ψάρεμα ὡς τὸ Τέρρος, παρουσιάστηκε στὴν πόρτα. Δὲ λογαριάζαμε νὰ γυρίσει τόσο γλήγορα. Ἔφερα ἕνα σερβίτσιο καὶ γι' αὐτὸν κι' ἀρχίσαμε νὰ τρῶμε. Μιὰ μεγάλη σιωπὴ ἐβάραινε σ' ὅλους μας.

Ἄξαφνα ὁ ἀδελφός μου ἔβγαλε μιὰ κραυγή :

— Κάποιος κλαίει ἐκεῖ ψηλά ! εἶπε, ὑψώνοντας τὰ μάτια πρὸς τὸ ταβάνι.

— Θὰ ἤπιες πολύ, τοῦ ἀπάντησε ἡ μητέρα μου ποὺ ὡστόσο αὐτὴ ἡ κραυγὴ τὴν ἐτρόμαξε.

— Μάνα, δὲς καλλίτερα ἐδῶ ! τῆς εἶπε τότε. Δὲν πιστεύω κι' αὐτὰ ἐδῶ νἆναι σταλαματιὲς ἀπὸ τὴ θάλασσα.

Κι' ἀπόθεσε τὸ χέρι του στὸ τραπέζι. Τρία δάκρια εἶχαν στάξει ἄγνωστο ἀπὸ ποὺ ἀπάνω σ' αὐτό.

Κοιτάξαμε ὅλοι πρὸς τὸ ταβάνι, μὰ δὲν εἴδαμε τίποτε.

Ἡ μητέρα μου εἶχε γίνει χλωμὴ σὰν πτῶμα.

— Αὐτὸ εἶν' ἄσχημο προμήνυμα, εἶπε, κάποιο κακὸ θὰ χτύπησε κανέναν ἀπὸ τοὺς δικούς μας.

— Κάποιος κλαίει ἐκεῖ ψηλά ! εἶπε.

Πέσαμε νὰ κοιμηθοῦμε. Μὰ ἡ ἴδια σκέψη μᾶς κράτησε ὅλους ἄγρυπνους ὡς ὅτουῆ κούραση ἐνίκησε τὸν τρόμο μας. Ὁ ἄνεμος εἶχε ἡσυχάσει. Ἡ νύχτα εἶταν σιωπηλή. Ἐκεῖνο τὸ βράδι δὲν ἀκούσαμε τίποτε ξεχωριστό... Μὰ δὲν ἔγινε τὸ ἴδιο καὶ τὸ τρῖτο βράδι. Μόλις ἔσβησε ἡ μητέρα μου τὸ φῶς, ἔφτασε πάλι ὡς τ' αὐτιά μας τὸ πλὶκ — πλόκ τεσσάρων κουπιῶν ποὺ χτυποῦσαν τὸ νερό, δυό δυό. Ἐγὼ ἀμέσως σηκώθηκα. Αὐτὴ τὴ φορὰ ἤθελα νἄχω τὴ συνείδησή μου καθαρή,ἤθελα νὰ δῶ. Ντύθηκα καὶ βγῆκα ἔξω. Ἡ θάλασσα ἔλαμπε ὁλόκληρη μέσ' στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Ἔψαξα μὲ τὰ μάτια ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῶν νερῶν. Δὲν εἶδα παρὰ τους βράχους τοῦ Σαίν—Τζιλντας, ποὺ μοιάζουν μὲ σκιάχτρα καὶ πολὺ μακριὰ τὰ Ἑφτανήσια. Βάρκα πουθενά !

Καὶ ὅμως τὸ πλὶκ - πλόκ ἐξακολουθοῦσε νάντηχεῖ μέσα στὴ νύχτα, σὰν τὸ κανονικὸ τὶκ—τὰκ τοῦ ρολογιοῦ ἂν καὶ οἱ κωπηλᾶτες ἀπόψε τραβοῦσαν σιωπηλοὶ καὶ δὲν κουβέντιαζαν στὶς διάφορες γλῶσσες τους.

Ὁ ἀδελφός μου ἤρθε καὶ μὲ συνάντησε στὴν παραλία. Εἶχε τὸ μάτι του πιὸ γυμνασμένο ἀπὸ τὸ δικό μου. Μὰ τί τόφελος! Οὔτε κι' αὐτὸς μπόρεσε νὰ δεῖ τίποτε πιὸ πολὺ ἀπὸ μένα.

— Ἔ λοιπόν ; ρώτησε ἡ μητέρα μου ὅταν γυρίσαμε σπίτι.

— Αὐτὰ ὅλα θἄναι προμηνύματα γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Γουλιέλμου ! τῆς ἀπάντησε ὁ ἀδελφός μου σοβαρά.

Ἡ μητέρα μου ἀπὸ τὸ κρεββάτι της ἄρχισε νὰ λέει μιὰ προσευχή.

Σκεπτόμαστε ὅλοι τὸ μεγάλο μας ἀδελφὸ τὸ Γουλιέλμο καὶ καθὼς προσευχόμαστε, δὲ μπορούσαμε νὰ κρατήσουμε τοὺς λυγμοὺς μας.

***

Σ'ἕνα μῆνα μάθαμε ἀπὸ τὸ ὑποπρακτορεῖο τοῦ πλοίου ποὺ εἶταν μπαρκαρισμένος ὁ Γουλιέλμος, πὼς εἶχε πεθάνει.

Ἕνα γράμμα ἀπὸ τὸν καπετάνιο ὁ ὁποῖος μᾶς ἔστελνε τὰ πράγματά του μᾶς ἔδινε λεπτομέρειες γιὰ τὸ θάνατο του. Ἀκριβῶς τὸ βράδι ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ εἴχαμε ἀκούσει τὸν ἦχο τῶν κουπιῶν, ὁ Γουλιέλμος ὁ ὁποῖος βρισκόταν στὸ Καρικάλ τῶν Ἰνδιῶν, διατάχθηκε νὰ βγῆ ἔξω μὲ τὴ βάρκα τοῦ καραβιοῦ γιὰ νὰ πάρει μερικοὺς ἀξιωματικούς. Ξεναγύρισε στὸ καραβι μὲ δυνατὸ πονοκέφαλο. Τὴν ἄλλη μέρα πυρετὸς ἄγριος τὸν ἔπιασε καὶ τὴν τρίτη μέρα πέθανε κι' ἔβγαλαν τὸ πτῶμα του ἀπ'τὸ καράβι μὲ τὴ βάρκα γιὰ νὰ τὸ θάψουν στὸ καθολικὸ κοιμητήριο τοῦ Καρικάλ.

Σ'αὐτὸ τὸν κόσμο δὲν πρέπει νὰ ξαφνιάζεται κανεὶς γιὰ τίποτε. Ὅλα γίνονται μὲ τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ.

Anatole le Braz